

”Ja, vi tror på Snåsamannen”

Fortellinger om folkemedisin i moderne massemedia

Siri Jannicke Wasa Hoff

E-post: siri.hoff@gmail.com

Abstract

In 2008, Gyldendal publishing house and the author Ingar Sletten Kolloen presented a biography about an 83-year-old clairvoyant healer called Snåsamannen. After publication, the media became aware of the man with the healing hands, and Snåsamannen was interviewed by various newspapers, and on television and radio stations. The book became a best-seller, and the massive attention in the media shows that folk medicine is a living part of our society. Previously stories about folk medicine have mostly been transmitted orally, and people have talked about their experiences in private. Today, both women and men talk openly to the media, about their encounters with healing and folk medicine, and during the last year many different types of newspapers have written about Snåsamannen. The journalists use different discourses. People have different interpretations of their meeting with Snåsamannen, and this difference is expressed in the language used. In this article, I show how journalists use different discourses related to religion and medicine. Some of the journalists connected the stories about Snåsamannen to biblical stories, while others connected them to New Age. The journalists also connect Snåsamannen's healing hands to school medicine, alternative medicine and traditional folk medicine. The mix of different discourses makes it easy for different people to relate to Snåsamannen's healing hands and clairvoyant skills.

Keywords:
Folk medicine,
mass media,
discourse analysis

Gyldendal forlag lanserte høsten 2008 biografien *Snåsamannen – kraften som helbreder*, en bok om helbrederen Joralf Gjerstad, på folkemunne kalt ”Snåsamannen”. Forfatteren Ingar Sletten Kolloen er en anerkjent biograf som har mottatt flere litteraturpriser, blant annet for sine bøker om Knut Hamsun (2003, 2004). I etterkant av Kolloen sin biografi om Snåsamannen har det vært en strøm av mediefortellinger om

ham i aviser, radio, fjernsyn, ukeblader og på internett. *Dagens Næringsliv* (4.10.2008) var først ute med en flere siders reportasje om Gjerstad med tittelen ”Håndfaste evner”, så kom *TV2*-programmet *God Morgen Norge* (9.10.2008) med direkte-sendt intervju av Gjerstad og Kolloen. Etter intervjuet, som ble sendt klokken 06.55 på morgenen, ble *TV2*'s sentralbord sprengt på grunn av det høye antallet av seere som

ønsket å komme i kontakt med mannen med ”varme hender”. Senere samme dag holdt Gyldendal forlag, Kolloen og Gjerstad pressekonferanse for 70 oppmøtte, og dagen etter hadde flere av landets største aviser omtale av biografien. *Dagbladet*-journalist Cathrine Krøger skrev i sin anmeldelse at hun fikk møte Gjerstad på pressekonferansen, og at han fjernet smertene hun lenge hadde vært plaget med. En måned etter lanseringen var Kolloens biografi Norges mest solgte bok, og på julaften 2008 fortalte VGs førsteside: ”Ja, vi tror på Snåsamannen”.

Våren 2008 leverte jeg min masteroppgave i kulturvitenskap hvor temaet var folkelige behandlere i moderne massemedia. I oppgaven analyserte jeg blant annet hvordan journalister har presentert ”Snåsakallen” – som vi sier i Trøndelag – i avisreportasjer (*VG* og *Adresseavisen*) og dokumentarfilm (*NRK*). Da jeg samlet inn mediematerialet om Gjerstad i 2006, var Snåsamannen et ukjent navn for mange utenfor Trøndelag. Men allerede da var noe i ferd med å skje. Mediene som skrev om Gjerstad, var mer ”seriøse” enn de som tidligere hadde skrevet om folkemedisin og folkelige behandlere, og menn og kvinner fortalte aviser og fjernsyn at de hadde fått hjelp av Gjerstads varme hender. Ved å se nærmere på mediernes fremstilling av Snåsamannen, får vi vite noe om nåtidig folkelig forståelse av sykdom og tradisjonell behandling. I denne artikkelen vil jeg se på hvordan moderne massemedia presenterer og viderefører en folkemedisinsk fortellertradisjon, og dette vil jeg gjøre ved å gå nærmere inn på ulike journalisters fremstillinger av Snåsamannen.

Snåsamannen Joralf Gjerstad

Gjerstad er over åtti år og bor i bygda Snåsa i Nord-Trøndelag, derav navnet Snåsa-

mannen. Hele sitt yrkesaktive liv har han hatt en ”vanlig” jobb som kontrollassistent på meieriet i Snåsa. Han har også vært klokke i Snåsa kirke. Han og kona Signe har brukt fritiden sin på å ta imot syke, og Gjerstad har gjort dem friske med sine ”varme hender”. Han har også brukt sine synske evner til å finne ut hva som feiler den enkelte, og til å finne savnede personer eller gjenstander. Dette gjør at Gjerstad er det vi kan kalle en *klok mann*. Folkloristene Bente Gullveig Alver og Torunn Selberg skriver i sin doktoravhandling ”*Det er mer mellom himmel og jord.*” *Folks forståelse av virkeligheten ut fra forestillinger om sykdom og behandling* (1992), at kloke oppfatter seg selv som medier for overnaturlige krefter og ofte som utvalgte til å være sykdomsbehandlere. Samtidig er det en avgjørende faktor at miljøet rundt den kloke også deler og videreformidler denne oppfatningen. Kloke folk står ikke oppført på www.gulesider.no, de reklamerer ikke for seg selv, de har ikke gått på skole for å lære å hjelpe syke, og de krever ikke penger for sine tjenester. Folk får høre om den klokkes evner gjennom muntlig informasjon, og fortelletradisjonen konstituerer den kloke som ”klok” (1992:58). En klok mann eller kone er avhengig av at folk tror at han eller hun kan hjelpe syke. Om ingen tror på den klokkes evner, har han eller hun ingen pasienter. Som Alver også skriver: ”Som ”klog” eksisterer hun eller han kun i kraft af miljøets accept, og ”den kloke” behandles ud fra de værdier og normer som traditionelt relateres til institutionen ”klog”, som er en gammel institusjon i Norge” (1997:109).

I fortellingene om Snåsamannen legges det vekt på at han ikke tar penger for å hjelpe syke, noe som styrker hans troverdighet som klok. Motivet er å *hjelpe* fremfor å tjene seg rik på andres sykdom og ulykke. I flere av anmeldelsene av biografien om

Snåsamannen (2008) blir dette fremhevet, og forfatter Kolloen har også presisert til media at han aldri hadde skrevet biografien hvis Gjerstad hadde tatt penger for å hjelpe syke (*Dagbladet* 10.10.2008). Selv sier Gjerstad til *RedaksjonEN*: ”Når jeg har hatt folk hos meg, har jeg aldri forlangt et øre. Hvis jeg begynte med det, ville det være pengene som ble dominerende, og ikke evnen jeg har til å hjelpe folk” (*NRK* 18.12.2008). Å ikke kreve betaling er noe av det som skiller Snåsamannen fra de mange profesjonelle, alternative terapeutene som finnes i dagens samfunn. I dag tilbyr mange alternativ behandling mot betaling og reklamerer for seg selv og sin virksomhet eksempelvis via avisene. Både journalister og Kolloen markerer avstand fra alternative behandlere, mye fordi Snåsamannen hjelper syke hjemme hos seg selv eller over telefon uten å kreve betaling for det.

Gjerstad er opptatt av at hans virke som helbreder, skal bli dokumentert for ettertiden (Hoff 2008:100). Foreløpig har ikke bygdeboka i Snåsa skrevet om Gjerstad, han bruker biografisjangeren til å presentere seg selv. I 2001 gav den trønderske journalisten Arvid Erlandsen ut boka *Varmt Hjerte og Varme Hender – Trollmannen fra Snåsa forteller til Arvid Erlandsen*, og i 2004 gav Gjerstad selv ut biografien *Det godes vilje. Minner fra liv og virke*. I 2006 kom han med enda en biografi med tittelen *Å stå i lyset*. I biografisjangeren har forfatteren bedre tid til å formulere seg enn journalistene har i sin arbeidsprosess. I sin egen biografi (Gjerstad 2004) forteller han at han oppdaget sine evner i ung alder, men at han ikke begynte å bruke dem før han ble voksen, noe som hadde sammenheng med skepsisen han ofte møtte hos folk. Skepsis er altså noe Gjerstad er vant med, og i Erlandsens bok (2001) kan vi lese at Gjerstad opplevde en

”hetskampanje” på 1990-tallet. ”Hetskampanjen” startet med at to anonyme naturmedisinere gikk ut i *Trønder-Avisa* og mente at Gjerstad hadde stjålet kraften deres og gjort dem syke. Som en følge av dette utspillet gikk fylkeslegen i Nord-Trøndelag ut mot naturmedisinerne, og forsvarte dermed indirekte Gjerstad. En annen lege, en spesialist i allmenn- og samfunnsmedisin, gikk også ut i *Trønder-Avisa* og forsvarte Gjerstad ved å skrive et åpent brev til naturmedisinerne. Veien til lokal anerkjennelse har ikke vært uproblematisk for Gjerstad, og som eksemplet fra Erlandsens bok (2001) viser, har media spilt en rolle i denne prosessen.

I dag er Gjerstad godt likt i Trøndelag, og de siste ti årene har det blitt skrevet mye positivt om ham i lokalavisa *Trønder-Avisa*. At en lokal, folkelig behandler skrives om i lokalavisa er ikke uvanlig. Stein Mathisen viser i sin artikkel ”Magi gjennom lokalavisen. Om en samisk trollmanns moderne hjelpeånder” (1997) hvordan media er med på å bygge opp en samisk manns rykte som trollmann og helbreder. Ifølge Mathisen er avisene en viktig faktor når det gjelder spredningen av kunnskap om og legitimeringen av virksomheten (1997:104). Når det gjelder Gjerstad, blir også hans virksomhet legitimert i lokalavisa: *Trønder-Avisa* kåret i 2001 Gjerstad til ”Årets Nordtrønder”, i 2006 mottok han hedersbetegnelsen ”Årets Trønder” fra *NRK*, og i 2006 og 2008 ble han kåret til ”Årets Navn” av *Trønder-Avisas* lesere. De ulike hedersbetegnelsene vitner om at mange trøndere er av den oppfatning at Snåsamannen kan hjelpe syke mennesker. Kongen har også hedret Gjerstad med Kongens fortjenestemedalje i sølv. Utmerkelsen fra Kongen er en ære og et signal om aksept fra samfunnet.

Fra private til offentlige fortellinger

Til tross for at *Trønder-Avisa* de siste ti årene har skrevet om Gjerstad med jevne mellomrom, er det først og fremst igjenom *muntlige* fortellinger at mange er blitt kjent med Snåsamannens evner. Tidligere pasienter videreformidler sine historier til nye pasienter, og folk forteller om sine opplevelser til sine nærmeste. Mange er av den oppfatning at fortellinger om sykdom er forbeholdt privatsfæren. Selv ble jeg kjent med fortellingene om "Snåsailla'n" gjennom muntlige fortellinger, og fordi jeg vokste opp i en av Snåsas nabokommuner har fortellingene om Gjerstad blitt mange. Når noen har fortalt meg om sitt møte med Gjerstad, har det vært et høytidspreg over samtalen, og innlevelse og intensitet i fortellingene. Flere ganger har jeg følt meg bæret over å få høre om folks møte med helbredelse, og jeg har fått et inntrykk av at disse fortellingene ikke blir fortalt til hvem som helst eller hvor som helst. Flere ganger har jeg måttet love å ikke fortelle videre. Dagens offentliggjøring av personlige fortellinger om helbredelse er derfor en kontrast til den muntlige – og gjerne private – traderingen. For ikke mange år siden (1992) skrev Alver og Selberg; "Muntlig og personlig informasjon om folkemedisin kommuniseres i *privatsfæren*, mellom familie, venner og bekjente, og foregår for det meste gjennom kvinner" (1992:40). I dag har dette endret seg, og arenaen hvor det snakkes om folkemedisin har blitt større.

Mye tyder på at en tidligere i større grad fryktet å bli oppfattet som dum eller overtroisk om en avslørte sin tro på at noen hadde evne til å helbrede syke mennesker. Det å forbinde helbredelse og synske evner med overtro og tull er et gammelt fenomen. I tidlig nytid ble folk med helbredende evner knyttet til *magi* og senere klassifisert som bedragerer og kvakksalvere (Oja 1999).

Med moderne legevitenskap og opplysningstid ble kloke folk stemplet som useriøse, og slike evalueringer og verdidømmer eksisterer også i dag. Fra 1936 har vi hatt en *Kvakksalverlov* i Norge, men fra 2004 ble loven endret til å hete *Lov om alternativ behandling av sykdom*, en navneendring som kan tyde på at det offentlige ikke lenger bare er negativt innstilt til folkelige behandlere. Den nye loven setter restriksjoner for hvilke typer sykdommer folkelige behandlere får lov til å kurere, men er samtidig klar på at enhver har lov til å lindre symptomer på eller følger av sykdom. Det er også lov til å tilby styrking av immunforsvar eller evne til selvhelbredelse ved hjelp av alternativ behandling. I lovverket presiseres det at om en skal behandle alvorlig syke, skal det skje i samråd med pasientens lege (www.lovdata.no). Loven fra 2004 setter begrensninger for hva en folkelig behandler kan gjøre, men gir samtidig større spillerom enn før. Det nye er at det oppfordres til å bruke alternativ medisin som et supplement til skolemedisinsk behandling ved alvorlige sykdommer (www.regjeringen.no). Staten og det offentlige viser med lovendringen at det er større plass til alternativ behandling i dagens helseomsorg enn tidligere.

Kvinner og menn forteller

At fortellinger om folkemedisin tradisjonelt er blitt utvekslet mellom kvinner (Alver 2002:146), kommer også frem i tidligere mediefremstillinger av folkelige behandlere. Før var det i hovedsak ukeblader for kvinner som med jevne mellomrom skrev om folkemedisin (Alver og Selberg 1992). Reportasjene i ukebladene handlet enten om enkeltpersoner som fortalte om sin bruk av folkemedisin, eller de var fremstillinger av en bestemt folkelig behandler (Alver og Selberg 1992:48). I dag har mediedekningen av

folkemedisin blitt betraktelig større enn tidligere, og det fortelles om Snåsamannen i medier som konsumeres av begge kjønn. Journalistene intervjuer i dag både kvinner og menn om deres møte med Snåsamannen, og slik kan lesere av begge kjønn relatere seg til den kloke og hans ”varme hender”. I 2006 laget tre mannlige *NRK*-journalister en *Faktor-dokumentar* om Gjerstad, ved navn *Kjenner du varmen?* Filmen satte seerrekord på *NRK* med 503 000 seere, nesten dobbelt så mange seere som *Faktor-dokumentarer* vanligvis har. *NRK*-journalistene fulgte Gjerstad i hans hverdagsliv, og intervjuet flere av hans pasienter og deres nærmeste. Kvinner, menn, unge, eldre, samt artisten Hanne Krogh, fortalte alle åpent om sitt møte med Gjerstad, og Snåsamannen ble utfordret til å hjelpe et sykt ektepar ”på direkten” (se Hoff 2008 for analyse av filmen). I juni 2009 viste også *TV2* en dokumentarfilm om Joralf Gjerstad, *Møter med Snåsamannen*. Denne filmen ble også laget av en mannlig filmskaper. Det er altså ikke lenger forbeholdt kvinner åpent å fortelle om sine møter med kloke folk, også menn viser offentlig sin entusiasme og undring. Det at menn nå viser åpenhet i forhold til helbredelse og synskhet i landets største aviser og fjernsynskanaler kan ha sammenheng med en endring av mannsrollen.

Snåsamannen i *VGHelg* og *Ukeadressa* i 2006

I arbeidet med min mastergrad i kulturvitenskap fra 2006–2008, valgte jeg å analysere reportasjer om Gjerstad som jeg fant i *VGHelg* (4.11.2006) og *Ukeadressa* (2.12.2006). Begge reportasjene ble publisert like før Gjerstads egen biografi *Å stå i lyset* (2006) kom på markedet. Journalister i store aviser har derfor tidligere skrevet om Gjerstad i sammenheng med biografiutgi-

velse. En betydelig forskjell på tidligere og senere mediedekning av Snåsamannen er at biografien i 2008 er skrevet av en anerkjent forfatter og utgitt på et stort forlag. Gjerstads egne biografier (2004, 2006) er utgitt på små forlag; Trøndersk forlag og Embla forlag. Gyldendal har et større budsjett til markedsføring, de reklamerer over hele landet, og bruker massemediene på en mer aktiv måte enn de mindre forlagene har kapasitet til. Det at et stort forlag som Gyldendal, gir ut en bok om en synsk er ikke noe nytt. Gyldendal forlag ga i 1968 ut boka *Synsk. Av en clairvoyant kvinnes erfaringer*, forfattet av den kjente synske kvinnen Anna Elisabeth Westerlund. Westerlund fikk også utgitt flere bøker på Aschehoug forlag for 30–40 år siden, og det ble skrevet mye om henne i mediene. Den største forskjellen på Westerlund og Gjerstad er at han mener å kunne helbrede syke i tillegg til å ha synske evner. Fortellinger om synskhet og folkemedisin er godt mediestoff, men med en kjent forfatter og et stort forlag blir fortellingene enda mer ettertraktet av journalistene.

Reportasjene om Gjerstad i *VGHelg* (4.11.2006) og *Ukeadressa* (2.12.2006) ble skrevet før han ble landskjent. Reportasjene i helgebilagene er av en annen karakter enn nyhetene i selve avisa, de er ofte mer positive, og gjerne lengre og grundigere. Reportasjene om Gjerstad i *VGHelg* og *Ukeadressa* var på 4–5 sider og hadde flere store fotografier. Begge var skrevet av journalister som hadde besøkt Gjerstad i Snåsa, og de fortalte om hovedpersonen som om leseren ikke hadde hørt om ham før. *VGHelg* hadde tittelen ”Satser på Joralfs varme hender”, og *Ukeadressa* brukte tittelen ”Øyne som ser”. De to titlene til sammen forteller oss at en klok har både helbredende og synske evner, og disse blir vektlagt forskjellig i de to reportasjene.

Teksten i *VGHelg* var skrevet av en mann, mens teksten i *Ukeadressa* var skrevet av en kvinne, og denne forskjellen kom til uttrykk blant annet i språket som ble brukt. Den kvinnelige *Ukeadressa*-journalisten brukte seg selv og følelsene sine for å nå fram til leseren. Hun skrev blant annet: "Mannen som sitter foran meg og som jeg aldri tidligere har møtt, vet så mye om meg. Hvordan er det mulig?" Videre beskrev hun hvordan Gjerstad "så" ting, som hun ikke hadde fortalt til noen andre, og hun viste følelser ved å si: "Jeg kjenner tårene presse på". Den kvinnelige journalisten brukte seg selv og gikk langt for å prøve å forstå Gjerstads evner. Den mannlige *VGHelg*-journalisten derimot, sa ingenting om hvordan han personlig opplevde å bli tatt imot i Snåsa. Han skilte mellom seg selv som privatperson og som journalist og forsøkte å skrive realistisk og beskrivende. Reportasjene var slik skrevet med to forskjellige språkstiler, som kan sees på bakgrunn av journalistenes kjønn.

Et "verdifullt supplement" til skolemedisin
Et fellestrekk for reportasjene i *VGHelg* og *Ukeadressa* var at Gjerstads tilhengere ble presentert som globale i tillegg til lokale, og Gjerstad ble skildret som populær også utenfor Trøndelags grenser. Eksempelvis skrev *VGHelg*: "100 000 fra hele verden har gjort som Mads Munkvold Buan (5) og oppsøkt Joralf Gjerstad (80) for å bli helbredet" (4.11.2006). Gjerstad ble ikke bare fremstilt som kjent over hele landet, men også som godt likt av leger. I begge avisreportasjene uttrykte leger at de trodde at Gjerstad kunne hjelpe syke mennesker. I *VGHelg* var en lege sitert på følgende utsagn: "Det er ganske sterkt å se hva Joralf gjør. Det går på tvers av alt jeg har lært". I *Ukeadressa* uttalte en annen lege – kommu-

nelegen i Snåsa – at han ikke var i tvil om at Gjerstad hadde hjulpet mange mennesker. Kommunelegen sa at han ikke følte seg truet av Gjerstads virksomhet, fordi han ikke ber folk slutte med behandlingsoppbygg eller gir pasientene falske forhåpninger. De to legene ga i intervjuene et inntrykk av å gå godt overens med Gjerstad fordi han ikke utelukker skolemedisinen. Det at leger forteller til media at de har tro på en folkelig behandler, er uvanlig. Lenge har flertallet av leger vært – og mange er fortsatt – skeptiske til folk med helbredende evner, men medias fremstilling av Gjerstad i 2006 eksemplifiserer det motsatte, nemlig to leger som "går god for" en synsk helbreder. De fleste oppfatter det legen uttaler om kropp og helse som "sant", og legens uttalelser kan fungere som en bekreftelse på at Gjerstad "virkelig" kan helbrede syke. Det at journalistene i *VGHelg* og *Ukeadressa* har intervjuet leger som er sympatisk innstilte til den kloke, kan oppfattes som pålitelig dokumentasjon på at den kloke faktisk innehar de kreftene han selv mener at han har, og at han faktisk kan hjelpe syke.

Gjennom en diskursanalyse av medie-materialet om Snåsamannen kan vi finne ut hvilke diskurser journalistene og de intervjuede aktørene er en del av. Avisreportasjene utgjør et felt med flere forskjellige diskurser, og det foregår en kamp om hvilken som er den hegemoniske. Den av diskursene som har oppløst de konkurrerende diskursene, kalles en hegemonisk diskurs, og den står alene igjen og dominerer (Jørgensen og Phillips 1999:61). Diskurser er i stadig endring, og endringen skjer ved hjelp av nye artikuleringer. I tekstene i *VGHelg* (2006) og *Ukeadressa* (2006) er det lite som tyder på en kamp mellom de ulike virkelighetsoppfatningene, og forholdet mellom aktørene som forholder seg til en skolemedisinsk diskurs og de som bruker

en folkemedisinsk diskurs blir fremstilt som harmonisk. I *Ukeadressa* ble det understreket at Gjerstad ofte ber folk oppsøke lege. I *VGHelg* kunne vi lese at Gjerstad tror han påvirker immunforsvaret, og at ”varmen fra hendene setter i gang prosesser som styrer kroppens evne til å reparere seg selv”. Medietekstene viste at den kloke støtter seg til skolemedisinen, samtidig som de intervjuede legene mente at Gjerstad har noe å tilføre skolemedisinen. Den ene legen ble sitert på at han synes Gjerstads evner er et ”verdifulle supplement”, mens den andre legen uttalte at de som driver med skolemedisin har mye å lære av Gjerstad. Når *Ukeadressa* ba legen om å forklare hva Snåsamannen gjør med folk, sa han: ”Hvorfor de har fått hjelp, kan jeg ikke forklare ved hjelp av skolemedisinen. Men at det er noe der, det tror jeg”. Det er paradoksalt at den kloke støtter seg til skolemedisin, mens legene stiller seg åpne for ”andre forklaringer” når de snakker om helbredelse. Mange oppfatter skolemedisin og tradisjonell folkemedisin som ”konkurrerende” diskurser, men mediematerialet om Gjerstad (2006) viser at det også kan være et harmonisk forhold mellom disse.

Tradisjonelle fortellinger om folkemedisin

Til tross for at to ulike leger offentlig går god for Gjerstad i media, er tendensen fremdeles at mange leger er skeptiske til folkemedisin, en oppfatning som har dype røtter. Dette viser dagens debatt (2009) og tradisjonelle fortellinger. Bengt af Klintberg (1980) har skrevet om folkeminnesamler P.A. Säve som på 1800-tallet studerte den kloke konen kalt Hejnumkärringen (se også Palmenfelt 1994). Hejnumkärringen holdt til på Gotland og hadde, i likhet med Gjerstad, helbredende og synske evner. af Klintberg skriver at de fleste kloke

er omgitt av fortellinger som reflekterer en motsetning mellom den kloke og hans konkurrent legen, og at en ønskesituasjon for den klokes tilhengere er at legen selv tvinges til å oppsøke den kloke for å bli frisk (1980:16). På 1800-tallet ble det fortalt historier om at Hejnumkärringen hadde hjulpet en lege. På slutten av reportasjen i *Ukeadressa* (2.12.2006), kommer den samme fortellingen til uttrykk når kommunelegen i Snåsa forteller at han har fått hjelp av Snåsamannens helbredende evner. Kommunelegen og media viderefører med det en klassisk fortelling om legen som måtte oppsøke en klok mann for å bli frisk.

VGHelg og *Ukeadressas* fremstilling av Snåsamannen i 2006 har flere likhetstrekk med fremstillingen av Hejnumkärringen på 1800-tallet, eksempelvis har begge karakteristiske kallenavn etter stedet de bor på. Et annet likhetstrekk omhandler betaling. af Klintberg skriver (1980) at det på 1800-tallet ble lagt vekt på at Hejnumkärringen ikke i overmål tok seg betalt for sine tjenester, men at hun mottok matvarer og lignende om noe tilbydde henne det. I 2006 la både *VGHelg* og *Ukeadressa* vekt på at Gjerstad ikke krever penger når han bruker sine ”evner utenom det vanlige”. *VGHelg* poengterte dette med store bokstaver på reportasjens første side, og inne i reportasjen ble Gjerstad sitert med fet skrift: ”– Jeg har aldri tatt meg betalt! Jeg har fått gaver, det kan jeg godt fortelle om, håndarbeid og lignende. Men jeg har aldri tatt imot betaling!” af Klintberg skriver (1980) videre om Hejnumkärringen at hun levde beskjedent og kristelig i små omgivelser, og at hun ikke misbrakte sin store fortrolighet med og makt over Gotlands folk (1980:13). Gjerstad ble både i *VGHelg* og *Ukeadressa* (2006) fremstilt på lignende måte som Hejnumkärringen på 1800-tallet; som beskjeden, nøktern, pålitelig og sympatisk

med stor omsorg for sine medmennesker, noe som øker troverdigheten til hans virke som klok mann.

Felles for beretningene om Hejnumkärningen og Snåsamannen er også vektleggingen av at folk er syke når de reiser dit, og friske når de reiser derifra. Noen er også skeptiske og tvilende før de møter den kloke, men overbevist og ”troende” når de har vært hos ham. Et annet fellestrekk er at begge er opphav til muntlige fortellinger. På 1800-tallets Gotland fikk folk kjennskap til Hejnumkärningen gjennom muntlige fortellinger, og mediematerialet om Gjerstad fra 2006 viser at fortellingene om ham har blitt tradert på samme måten. I *VGHelg* (2006) var Gjerstad avbildet mens han helbredet en 5-åring, og i teksten ble det presisert at 5-åringen kom i kontakt med Snåsamannen fordi bestemoren hans hadde hørt om noen som hadde fått hjelp av Gjerstad for mange år siden. En muntlig fortellertradisjon kom også til uttrykk i *VGHelg* og *Ukeadressa* ved at journalistene hadde samlet inn pasientfortellinger. Journalistene ble dermed en del av fortellertradisjonen, og videreførte ulike menneskers fortellinger om Snåsamannen. Fortellingene om Hejnumkärningen og fortellingene om Snåsamannen har like vendinger, selv om et århundre skiller dem.

Troverdighet og synske evner

I reportasjene om Snåsamannen i *VGHelg* og *Ukeadressa* (2006) ble ingen skeptikere intervjuet, og journalistene fremstilte Gjerstad entydig positivt. Det at journalistene bare samlet inn fortellinger fra fornøyde ”pasienter” og positive leger er med på å overbevise leseren om at den kloke har noe å fare med, og er samtidig med på å opprettholde og videreføre fortellertradisjonen som finnes rundt den kloke. Det å ha noen

til å gå god for noe som vi ikke umiddelbart klarer å tro på, er også noe som ligger i sagnsjangeren. Når et sagn fortelles, sier vi ofte at det som det fortelles om skjedde med noen en kjenner eller er i slekt med. Slik styrkes troverdigheten til sagnet. Det samme gjelder synskhet og helbredelse, folk støtter seg ofte til ”troverdige personers beretninger” (Dyrendal 1997) når de argumenterer for at deres opplevelse ”virkelig” har skjedd. I Kolloens biografi om Snåsamannen ser vi mange eksempler på dette. Kolloen henter legitimitet fra ”troverdige personer”, som blant andre artisten Hanne Krogh og kjendisadvokaten Cato Schiøtz. Kjente folks erfaringer blir verdifulle når journalistene skal overbevise leseren om at Snåsamannen ”virkelig” er en synsk helbreder.

I alle biografiene om Snåsamannen (2001, 2004, 2006, 2008) er det skrevet om hans synske evner, og på folkemunne går det mange fortellinger om at Gjerstad innehar disse evnene. Det å ha synske evner er en egenskap som ofte hører sammen med det å ha varme hender (Alver og Selberg 1992, af Klintberg 1980, Mathisen 1986). Synske evner er lesestoff som pirrer nysgjerrigheten eller provoserer, og er derfor godt mediestoff. Journalistene som skrev i *VGHelg* og *Ukeadressa* (2006) omtalte også de synske evnene til Snåsamannen, og til begge avisene fortalte Gjerstad selv historier som befester hans synskhet. I *VGHelg* kunne vi lese om en hendelse hvor Gjerstad ”så” en brann og advarte huseieren om dette. Når *VG*-journalisten spurte rett ut om han er synsk, svarte han at han ikke vil snakke om det. Gjerstad sa at han ikke ville kalle seg synsk, fordi han er redd for å bli oppfattet som en mystiker eller sjarlatan. For Gjerstad og mange andre har begrepet synsk negative konnotasjoner, og Gjerstad vil gjerne

unngå denne merkelappen fordi begrepet kan sies å tilhøre en "skeptikerdiskurs". I *Ukeadressa* ble det også skrevet om Snåsamannens synske evner, men her ble disse evnene plassert nærmere New Age enn tradisjonell folketro.

Healing, New Age og mangetydighet

Analysen av avisreportasjene fra 2006 viser at Snåsamannen er opptatt av hvordan han omtales. I *VGHelg* (2006) tar han avstand fra begrepet *healing*: "En del som driver med dette, kaller det healing og vil lære av meg. Men jeg har ikke noe å lære bort, vet ikke hvordan jeg skulle ha gjort det. Og det finnes folk som tar seg betalt for dette. Det kaller jeg bedrageri!" (4.11.2006). Gjerstad assosierer *healing* med profesjonalisering: at en kan lære seg å kurere syke og til å ta betalt for det. En profesjonell form for helbredelse er noe Gjerstad ikke har noe til overs for. Religionsviterne Gilhus og Mikaelsson skriver i boka *Kulturens reformtrylling. Nyreligiositet i moderne samfunn* (1998), at healing er en av de mange uttrykksformene i New Age. Det finnes mange ulike retninger innenfor healing, og de fleste retningene tilbyr healerkurs (1998:178). Det er nettopp påstanden om at alle kan lære å bli en healer Gjerstad reagerer på og markerer avstand fra i media. Her er det også verdt å nevne at det på fremsiden av den siste biografien om Gjerstad (Kolloen 2008) står: "Kall meg hva du vil, men ikke healer. Et medmenneske er det jeg forsøker å være".

I avisreportasjen i *Ukeadressa* (2006) ble Gjerstad sine evner satt i sammenheng med en New Age-diskurs. Journalisten brukte begreper som *aura* og *energifelt*, og hun spurte: "Er det auraen eller energifeltet mitt du kommer i kontakt med?". Begrepene er hentet fra alternativ medisin

eller New Age og ble ikke gjort rede for. Det ble tatt for gitt at leseren vet hva ordene betyr, og dette sier igjen noe om hvor velkjent denne typen begreper er blitt i språket vårt. *Ukeadressa*-journalisten spurte videre: "Har vi møttes før? I et tidligere liv?". Vendingen "i et tidligere liv" kan tolkes som reinkarnasjon, som er en sentral idé innenfor New Age (Gilhus og Mikaelsson 1998:157). Gjerstad svarte følgende på journalistens spørsmål: "Nei, det tror jeg ingenting på, eller jeg vet ikke hva jeg tror". Først markerte Gjerstad avstand til reinkarnasjon, så sa han at han ikke visste. Det at Snåsamannen er uklar på hva han tror om reinkarnasjon åpner for ulike fortolkninger. Det at folk kan "velge" hva de vil tro om evnene til Gjerstad er noe som gjør at mange kan relatere seg til dem. En mangetydig beskrivelse av overnaturlige krefter kan lede assosiasjonene i flere retninger, alt etter hvilken religion man tilhører (Mathisen 1997:93). En mangetydig fremstilling i avisa kan føre til at flere vil lese reportasjen, fordi flere kan relatere seg til saken.

Journalisten som skrev *Ukeadressa*-reportasjen (2006) skildret Snåsamannens evner ut fra et egendefinert ståsted. Hun siterte Gjerstad på uttalelser som åpner for ulike forklaringer, og tonet ned hans forhold til kristendom. Gjerstad ble sitert på begreper som "åndsmakta" om kreftene utenfor ham selv og på følgende utsagn: "Det er ikke min kraft som styrer det hele. Det er "ting" rundt meg som gir beskjed". Dette utsagnet gir også rom for flere fortolkninger. Når helbredelsene ikke settes inn i en kristen-religiøs forklaringsmodell, blir det mirakuløse en egenskap som tillegges et bestemt menneske, og ikke krefter som en guddom formidler gjennom et menneskelig redskap (Mathisen 1986:49). Ved å tone ned det kristne perspektivet, står

Gjerstad i fokus, fremfor Guds helbredende kraft. I biografiene om Gjerstad (2001, 2004, 2006, 2008) kommer det klart frem at han er kristen, men at han ikke snakker om sin personlige tro til sine ”pasienter” når han kurerer syke. Gjerstad gir rom for ulike måter å fortolke opplevelsene med hans synske og helbredende evner, selv om han kaller seg personlig kristen og har jobbet som klokker i mange år.

En kristen/bibelsk fremstilling

Torunn Selberg skriver i artikkelen *Faith Healing and Miracles: Narratives about Folk Medicine* (1995) at helbrederens forestilling om sykdom og helbredelse ikke nødvendigvis korresponderer med pasientens forestillinger, og at helbrederen blir transformert inn i fortellerens virkelighet i fortellingene (1995:45). Pasientens oppfattelse av helbrederen, og helbrederens oppfattelse av seg selv er ikke bestandig identiske (se også Selberg 2006). Journalister fortolker også subjektivt, uavhengig av hvordan aktøren de skriver om presenterer seg selv. Selv om Snåsamannen vil presentere seg på én måte til mediene, har han ikke kontroll på hvordan omgivelsene fremstiller ham. I *VGHelg* (2006) kom dette til uttrykk når journalisten forsøkte å kalle Gjerstad en *helbreder*. Gjerstad sa at han ikke ville kalles helbreder fordi: ”Da skal jeg helbrede alle da. Det går ikke”. Begrepet helbreder gir assosiasjoner til Jesus som helbreder syke, og Gjerstad forklarte at han ikke vil at folk skal ha forventinger om at han kan hjelpe alle. I *VGHelg* (2006) var Snåsamannens kristne tilknytning klar, og det sto at Gjerstad mener at Gud står bak kreftene hans. Likevel tok Snåsamannen avstand fra begrepet helbreder og viste igjen at han er klar på hva han ikke er. Parallelt med at Gjerstad ytret at han ikke ville sammenlig-

nes med Jesus, formidlet journalisten likevel et bilde av Gjerstad som lå nært bibelske fortellinger.

Både Gjerstad og journalistene er aktive brukere av diskurser. Diskurser kommer til uttrykk gjennom begreper og gjennom fortellerens bruk av *intertekstualitet*, som i denne sammenhengen betyr at tekster forholder seg til andre tekster, sjangre og kulturelle kategorier, og at de plasserer seg i forhold til hverandre (Drakos 1997). Betydninger skapes i intertekstuelle gap og kommer til syne ved at aktøren støtter seg til, eller markerer avstand fra en tekst, sjanger, eller kulturell kategori. I *VGHelg* (2006) laget journalisten en intertekstuell kobling mellom Snåsamannen og Bibelens fremstilling av Jesus. Dette gjorde han ved å bruke setninger som: ”100 000 mennesker fra hele verden har gjort som Mads Munkvold Buan (5): Oppsøkt Joralf Gjerstad (80) for å bli helbredet”, og ”En sommer fikk han 10 000 telefonhenvendelser”. Snåsamannen blir skildret som konstant omringet av syke mennesker som vil bli friske, og dette gir assosiasjoner til fortellingene om Jesus i Det Nye Testamentet. En kristen/bibelsk diskurs kommer også til uttrykk i teksten under det siste fotografiet i *VGHelg*, ved ordet *valfartssted*, som kan assosieres til det å dra på pilegrimsreise. Journalisten minimerer den intertekstuelle avstanden til fortellinger om Jesus som helbreder, og skaper bibelske assosiasjoner.

Kontinuitet og forandring

Analysen av avisreportasjene fra 2006 viste at journalistene beskrev Snåsamannen gjennom en blanding av ulike diskurser som handlet om *medisin* og *religion*. Motsetningen mellom skolemedisin og folke-medisin var forsøkt visket ut, og når det

gjelder religion vinklet journalistene Gjerstad sine evner i ulike retninger: *VGHelg* knyttet evnene til kristendom, mens *Ukeadressa* forsøkte å sette evnene i sammenheng med New Age. Journalistene skildret Gjerstads helbredende og synske evner fra sitt eget ståsted, og verken *Ukeadressa* eller *VGHelg* bedrev kritisk journalistikk i Snåsa. Gjerstads evner ble ikke ”satt på prøve”, og skeptikere ble ikke intervjuet. Journalistene ser ut til å ha prioritert å gi et harmonisk bilde av Snåsamannen, og begge fremstillingene ble positive.

Journalistene skaper fortellingene og bestemmer hva som skal fremheves og nedtones når de forteller om sitt møte med den kloke (jf. Selberg 1995, Selberg 2006). I avisreportasjene kommer ulike stemmer til uttrykk, samtidig som det til syvende og sist er journalisten som bestemmer hvem som skal intervjues, hvilke sitater som skal brukes og hva som skal utheves i fet skrift. Som nevnt presenterte journalistene i *VGHelg* og *Ukeadressa* Snåsamannen gjennom en blanding av ulike diskurser, noe som resulterte i en mangetydig fortelling. Mangetydighet rundt kloke folk er ikke nytt; folk som har fått hjelp av kloke koner og menn fortolker sin opplevelse ut fra sine egne forestillinger (Mathisen 1986, Selberg 1995, Selberg 2006). Likevel er jeg av den oppfatning at journalistene som skrev om Gjerstad i *VGHelg* og *Ukeadressa* (2006) understreket mangetydigheten *i større grad* enn tidligere. Den kloke og den tradisjonelle folkemedisinen tilpasses det moderne, ikke bare ved å være synlig i offentligheten gjennom moderne massemedia, men også ved å komme *ulike* virkelighetsoppfatninger i møte. I mediene eksisterer en tradisjonell folkemedisinsk diskurs side om side med flere diskurser, og journalistene ser ut til å ha et ønske om å overbevise leseren at den kloke har noe for seg. Min analyse av

mediemateriale om Gjerstad viste at folkemedisin og folkelige behandlere er i ferd med å bli kulturelt verdsatt på nye måter.

Snåsamannen på førstesideplass

Siden jeg leverte min masteroppgave våren 2008, har mediematerialet om Snåsamannen økt betraktelig.¹ Gjerstad har lenge vært en populær mann i bestemte kretser, men etter biografiutgivelsen og den påfølgende mediedekningen høsten 2008, er han blitt populær i større kretser enn tidligere. Kvinner og menn, litteraturanmeldere, politikere, advokater, idrettsstjerner og andre kjendiser har fortalt om sitt møte med den synske helbrederen fra Snåsa. På nettsamfunnet *Facebook* har ”Snåsamannen fanclub” blitt etablert (november 2008), Gjerstad har vært gjest på talkshowet *Grosvold* (NRK 1 12.12.2008), og på debattprogrammet *RedaksjonEN* (NRK 1 18.12.2008), hvor presidenten i *Den Norske Legeforening* ytret at hun respekterte Gjerstads evner. Mens journalistene høsten 2008 laget en harmonisk fremstilling av Snåsamannen, viste likevel folk gjennom internettdebatter at de var skeptiske. Da *www.dagbladet.no* (17.11.2008) publiserte en åtte siders lang reportasje om Gjerstad, fikk denne 231 kommentarer. Noen var irritert over at journalistene var positivt innstilt, og etterlyste kritisk journalistikk. Andre mente at Gjerstad burde bli ”vitenskapelig testet”, mens andre igjen ytret at de hadde tro på Gjerstads evner. Kommentarene på internett viser at debattene videreføres oftere i nye medier enn tidligere.

Mediedekningen av Snåsamannen har vist at moderne teknologi både sprer og skaper variert folkløse i større tempo enn den muntlige overleveringen gjorde (Selberg 1995:10). Rundt årsskiftet 2008/

2009 skjedde det en endring i journalistenes fremstilling av Snåsamannen. Fremstillingene utviklet seg fra å spille på mangetydighet, åpenhet og harmoni, til å bli en debatt om sant og falskt, om rasjonalitet og overtro, og om tro og tvil. De skeptiske røstene ble flere, og på nettsamfunnet *Facebook* ble gruppen ”Vi som natur(vitenskap)ligvis ikke tror på Snåsamannen” opprettet (27.1.2009). Tendensen i mediedekningen vinteren 2009 var at diskursene ble satt opp mot hverandre. Parallelt med diskusjonene begynte media å videreføre vitser om Gjerstad. På nettstedet *Youtube* ble det lagt ut et ”moro”-filmklipp om Snåsamannen, samtidig som ytterligere en ny *Facebook*-gruppe ble opprettet, ”Stopp mobbing av snåsakail'n i media” (januar 2009). Snåsamannen ble et begrep, og ”alle” hadde en formening om han. Helseminister Bjarne Håkon Hanssen utløste også samfunnsdebatt da hans ansikt dekket førstesiden av *VG* med overskriften; ”Snåsamannen kurerer min sønn!” (26.1. 2009).

Kolloens biografi (2008) har flyttet diskurser om folkelig behandling fra det private til det offentlige, og folk fra ulike samfunnslag ytrer sine meninger om helbredende og synske evner. I moderne massemedia møter fortellinger om folkemedisin nye virkelighetsoppfatninger, samtidig som strukturer og motiver fra tradisjonelle folkemedisinske fortellinger brukes. Mediefortellingene om Snåsamannen har en blanding av ulike diskurser som handler om medisin og religion, men disse varierer fra å stå i harmonisk forhold til hverandre, til å være i kamp, avhengig av aktørene bak ytringene. Både harmoniske fortellinger om Snåsamannen og diskusjoner rundt Snåsamannens evner er godt mediestoff, og fortellingene overføres fra folkemunne til førsteside, og omvendt. Ideer og praksiser om folkemedisin som noen kanskje trodde

var uttryddet i rasjonalitetens navn, viser seg å være høyst levende.

Note

1. Se for eksempel *Dagbladet* (10.10.2008, 15.11.2008, 6.11.2008), *VG* (23.11.2008), *Aftenposten* (19.11.2008), *Adresseavisen* (6.11.2008, 24.11.2008), *Bergens Tidende* (24.11.2008), *Morgenbladet* (28.11.2008), *Dagens Næringsliv* (4.10.2008) og *Trønder-Avisa* (10.10.2008, 24.11.2008, 25.11.2008, 27.11. 2008).

Litteratur

- Alver, Bente G. og Torunn Selberg 1992. *Det er mer mellom himmel og jord. Folks forståelse av virkeligheten ut fra forestillinger om sykdom og behandling*. Sandvika: Vett og Viten forlag.
- Alver, Bente G. 1997. ”På hjul efter det rulende mennesket. Magi og det magiske som uttrykk for identitet og selvforståelse”. S. 108–123 i Torunn Selberg (red.): *Utopi og besvergelse. Magi i moderne kultur*. KULTs skriftserie nr. 83. Oslo: Norges forskningsråd.
- Alver, Bente G. 2002. ”Det alternative som noget andet og lidt mer. Annoncen som medspiller i billeddannelser af helse og livskvalitet”. S. 145–170 i Kari Tove Elvbakken og Per Solvang (red.): *Helsebilder. Sunnhet og sykdom i et kulturelt perspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Drakos, Georg 1997. *Makt över kropp och hälsa: om leprasjukas självförståelse i dagens Grekland*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Dyrendal, Asbjørn 1997. ”Ekte mannfolk tror på døden!” I: Ingvild Sælid Gilhus (red.): *Miraklenes tid*. Kults skriftserie nr. 95. Oslo: Norges forskningsråd.
- Erlandsen, Arvid 2001. *Varmt Hjerte og Varme Hender – Trollmannen fra Snåsa forteller til Arvid Erlandsen*. Namsos: Hojem Trykkeri.

- Gilhus, Ingvild og Lisbeth Mikaelsson 1998. *Kulturens refortrylling. Nyreligiøsitet i moderne samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gjerstad, Joralf 2004. *Det godes vilje. Minner fra liv og virke*. [Snåsa]: Trøndersk forlag.
- Gjerstad, Joralf 2006. *Å stå i lyset*. Steinkjer: Embla forlag.
- Hoff, Siri Jannicke Wasa 2008. "Tro kan flytte fjell". *En kulturvitenskapelig analyse av folkemedisin og folkelige behandlere i moderne massemedia*. Masteroppgave i kulturvitenskap. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips 1999. *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Klintberg, Bengt af 1980. "Hejnumkärningen". S. 9–52 i Bente G. Alver, Bengt af Klintberg, Birgitte Rørbye og Anna-Leena Siikala (red.): *Botare. En bok om Etnomedicin i Norden*. Stockholm: LTs forlag
- Kolloen, Ingar Sletten 2008. *Snåsamannen – kraften som helbreder*. [Oslo]: Gyldendal forlag
- Mathisen, Stein 1986. *Folkemedisin og folkelige behandlere i det nordlige Norge*. Bergen: Etno-folkloristisk institutt, Universitetet i Bergen.
- Mathisen, Stein 1997. "Magi gjennom lokalavisen. Om en samisk trollmanns moderne hjelpeånder". S. 87–107 i Torunn Selberg (red.) *Utopi og besvergelse. Magi i moderne kultur*. KULTs skriftserie nr. 83. Norges forskningsråd.
- Oja, Linda 1999. *Varken Gud eller Natur. Synen på magi 1600–1700-tallets Sverige*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Palmenfelt, Ulf 1994. *Per Arvid Säves möten med människor och sägner : folkloristiska aspekter på ett gotländskt arkivmaterial*. Stockholm: Carlsson.
- Selberg, Torunn (red.) 1995. *Nostalgi og sensasjoner. Folkloristisk perspektiv på mediekulturen*. NIF Publications No. 29. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Selberg, Torunn 1995. "Faith Healing and Miracles: Narratives about Folk Medicine". *Journal of Folklore research*, Vol. 32, No. 1, Folklore Institute, Indiana University
- Selberg, Torunn 2006. "Our Lord's Miracle". S. 64–78 i Annikki Kaivola-Bregenhøj, Barbro Klein og Ulf Palmenfelt (eds.): *Narrating, Doing, Experiencing. Nordic Folkloristic Perspectives*. Helsinki: Finnish Literature Society.
- Westerlund, Anna Elisabeth 1968. *Synsk: av en clairvoyant kvinnes erfaringer*. Oslo: Gyldendal forlag.

Internett

- <http://www.dagbladet.no/kultur/2008/10/10/549796.html> (lesedato 20.10.2008)
- <http://www.dagbladet.no/magasinet/2008/11/17/554315.html> (lesedato 23.11.2008)
- http://www.aftenposten.no/kul_und/articel2777783.ece (lesedato 19.11.2008)
- <http://www.lovdato.no/all/hl-20030627-064.html> (lesedato 10.10.2008)
- http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/hd/247340/246857/ny_lov_om_alternativ Behandling.html?id=247918 (lesedato 2.9.2008)
- <http://www.adressa.no/kultur/article1196121.ece> (lesedato 24.11.2008)
- <http://www.adressa.no/kultur/bok/article1185292.ece> (lesedato 06.11.2008)
- <http://www.facebook.com> (2008- 2009)

- http://www.youtube.com/watch?v=UfKOt_m5Wx4&NR=1 (lesedato 30.1.2009)
- [http://www.tv2.no/omtv2/program/arti-
cle2768839.ece](http://www.tv2.no/omtv2/program/arti-
cle2768839.ece) (lesedato 23.06.2009)
- [http://www.snl.no/.nbl_biografi/Anna_Eli-
sabeth_Westerlund/utdypning](http://www.snl.no/.nbl_biografi/Anna_Eli-
sabeth_Westerlund/utdypning) (lesedato
23.06.2009)
- Avisartikler**
- Ertzaas, Pål K. "Snåsamannen kurerter min sønn". *VG* 26.1.2009
- Gundersen, Håkon. "Joralf Gjerstad er Snåsamannen". *Morgenbladet* 28.11.2008
- Kleve, Marie L. "Spår han riktig salgshall også?" *Dagbladet*, 6.11.2008
- Kjesbu, Anita. "Har du blitt helbredet?" *Trønder-Avisa* 10.10.2008
- Kroken, John Olav. "Satses på Joralfs varme hender". *VGHelg* 4.11.2006
- Krøger, Caroline. "Seeren fra Snåsa". *Dagbladet*, 10.10.2008
- Melgård, Marie. "Snåsamannen vil ha ro. SLUTTER med nye pasienter", "Vil være i fred". *Dagbladet* 10.1.2009
- Midjo, Per-Magne. "Snåsakai'll'n selger for millioner". *Trønder-Avisa* 27.11.2008
- Myhr, Kjell-Ivar. "Ikke skriv, ring, eller kom på døra". *Dagbladet* 17.1.2009
- Norman, Mona G. "Han fikk sønnen min til å se igjen!" *VG*, 23.11.2008
- Norman, Mona G. "JA, VI TROR på Snåsamannen". *VG* 24.12.2008
- Rabås, Kjerstin. "Øyne som ser". *Ukeadressa* 2. 12.2006
- Riseth, Thor. "Joralf kom til sine egne". *Trønder-Avisa* 25.11.2008
- Risnes, Per A. "Snåsaeffekten". *Bergens Tidende* 24.11.2008
- Sviggum, Silje Kathrine. "De varme hendene". *Dagbladets Magasinet* 15.11.2008
- Veimo, Marte. "Det føles godt". *Trønder-Avisa* 10.10.2008
- Veimo, Marte. "Fra Snåsamann til showmann". *Trønder-Avisa* 24.11.2008
- Winge, Åse. "Håndfaste evner". *Dagens Næringsliv* 4.10.2008
- Fjernsynsprogram**
- Møter med Snåsamannen (TV2 15.06.2009)
- God Morgen Norge* (TV2, 9.10.2008)
- Grosvold* (NRK 1, 12.12.2008)
- RedaksjonEN* (NRK 1, 18.12.2008)